

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту та права

Кафедра аграрного менеджменту

Кубай О.Г.

МЕНЕДЖМЕНТ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

для студентів освітнього рівня бакалавр

галузі знань 0306 Менеджмент і адміністрування

Вінниця - 2017

Кубай О.Г.

Менеджмент аграрного підприємства: Програма навчальної дисципліни для студентів освітнього рівня бакалавр галузі знань 0306 Менеджмент і адміністрування /О.Г. Кубай ; Вінн. нац. аграр. ун-т.– Вінниця: ВНАУ, 2017. – 20 с.

Автори:

Кубай О.Г.

Затверджено до видання методичною комісією ВНАУ (протокол №__ від XX.XX.XX) за поданням методичної комісії економічного факультету (протокол № __ від XX.XX.XX).

Методичні матеріали призначено для закріплення теоретичних знань студентів галузі знань 0306 Менеджмент і адміністрування з дисципліни «Менеджмент аграрного підприємства» під час підготовки з нормативної дисципліни «Менеджмент аграрного підприємства».

Розглянуто сутність організаційно-економічного механізму управління виробничо-господарською діяльністю підприємств і організацій в АПК, існуючі та прогресивні структури управління, організаційні форми управління підприємствами і організаціями різних форм власності в системі АПК; сутність та соціально-економічне значення агропромислової інтеграції.

Програма орієнтована на активізацію виконавчого етапу навчальної діяльності студентів.

ПЕРЕДМОВА

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ)

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ПЕРЕДМОВА

Становлення ринкової економіки в Україні посилює потребу у фахівцях, які володіють знаннями та умінням з менеджменту виробничої сфери діяльності. «Менеджмент аграрного підприємства» - одна з дисциплін, що належить до тих, які створюють основну базу знань, необхідну для ефективної підготовки фахівців у сфері аграрного бізнесу, а також соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Формування в Україні соціально орієнтованої економіки вимагає вирішення стратегічного завдання – створення потужного АПК, по-перше, для забезпечення потреб населення в якісних продуктах харчування та сировині, а по-друге, розширення його експортних можливостей. Але це можливо лише за умов розв’язання ряду завдань економічного та управлінського характеру щодо розвитку АПК. Саме тому керівники і спеціалісти повинні набувати фундаментальні знання та вміння з питань управління сучасними агропромисловими формуваннями.

Метою вивчення дисципліни «Менеджмент аграрного підприємств» є формування у майбутніх менеджерів сучасного управлінського мислення і системи спеціальних знань в сфері менеджменту, набуття навичок аналізу складних процесів і явищ, які відбуваються в підприємствах і організаціях АПК та забезпечення результативності господарюючих структур.

Відповідно до визначеної мети, *завданнями* вивчення дисципліни «Менеджмент аграрного підприємства» є: набуття студентами знань з менеджменту в агропромислових формуваннях АПК; розвитку навиків з формування стратегії й тактики конкретного підприємства; формування у студентів як майбутніх менеджерів соціально-відповідальної свідомості.

Внаслідок вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

– сутність організаційно-економічного механізму управління виробничо-господарською діяльністю підприємств і організацій в АПК;

- існуючі та прогресивні структури управління, організаційні форми управління підприємствами і організаціями різних форм власності в системі АПК;
- сутність та соціально-економічне значення агропромислової інтеграції;
- напрямки вирішення проблеми конфліктності моральності та прибутковості виробничо-господарської діяльності підприємств і організацій в АПК в контексті соціально-відповідального бізнесу;
- еколого-економічні аспекти управління якістю продукції в АПК.

вміти:

- організовувати роботу в середині підприємства та налагоджувати контакти з зовнішнім середовищем;
- оцінювати організаційну структуру управління конкретного підприємства та вносити пропозиції щодо її вдосконалення;
- використовувати методи менеджменту в виробничо-господарській діяльності підприємств і організацій АПК;
- сформувати дієву систему менеджменту в інтегрованих агропромислових формуваннях;
- організовувати виробничо-господарську діяльність підприємств і організацій в АПК з урахуванням економічних, соціальних та екологічних інтересів суспільства.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 0306 «Менеджмент і адміністрування»	Нормативна	
Частин – 2	Напрямок підготовки 6.030601 «Менеджмент»	Рік підготовки:	
		4-й	4-й
		Семестр	
		7-й	7-й
Загальна кількість годин - 144		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	30 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		86 год.	130 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: іспит			

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“МЕНЕДЖМЕНТ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА”

	Назва теми
1	Тема 1. Сутність менеджменту аграрного підприємства та його місце в системі економіки і менеджменту
2	Тема 2. Процес прийняття рішень в менеджменті аграрного підприємства
3	Тема 3. Планування та контроль у менеджменті аграрного підприємства
4	Тема 4. Функції організації та мотивації у менеджменті аграрних підприємств
5	Тема 5. Внутрігосподарський механізм підприємства
6	Тема 6. Внутрігосподарські підрозділи та управління ними
7	Тема 7. Види бюджетів в аграрному підприємстві
8	Тема 8. Система управління витратами на підприємстві
9	Тема 9. Управління земельними ресурсами аграрного підприємства
10	Тема 10. Організація управління капіталом аграрного підприємства
11	Тема 11. Фінансовий менеджмент в аграрних підприємствах
12	Тема 12. Управління трудовими ресурсами в аграрному підприємстві
13	Тема 13. Управління маркетингом аграрного підприємства
14	Тема 14. Управління інноваційною діяльністю аграрного підприємства

ЗМІСТ
дисципліни
“МЕНЕДЖМЕНТ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА”

Тема 1. Сутність менеджменту аграрного підприємства та його місце в системі економіки і менеджменту

Менеджмент аграрного підприємства, його роль та функції. Сутність менеджменту аграрного підприємства. Принципи функціонування менеджменту аграрного підприємства. Особливості функціонування ринкової економіки в сільському господарстві та їхній вплив на прийняття управлінських рішень. Основні функції менеджера. Дія основних економічних законів та їхній зв'язок з аграрним менеджментом. Розподіл виробничих ресурсів та управлінські рішення. Чинник часу у прийнятті управлінських рішень. Особливості аграрного менеджменту за різних організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств. Реєстрація сільськогосподарських підприємств.

Література [1; 2; 6; 16; 17; 20; 24; 31; 36; 41]

Тема 2. Процес прийняття рішень в менеджменті аграрного підприємства

Процес прийняття рішень як основа менеджменту. Основні типи управлінських рішень. Чинники ризику та невизначеності при прийнятті управлінських рішень. Етапи прийняття рішень. Визначення цілей та проблем підприємства. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Особливості функціонування аграрного менеджменту. Необхідність та актуальність впровадження науки менеджмент у практику господарювання підприємств АПК. Особливості управління підприємствами агропромислового комплексу. Роль аграрного менеджменту в управлінні макроекономічними процесами в агропромисловому виробництві. Аграрний менеджмент у

вирішенні збалансованого розвитку регіональних АПК. Нормативно-правове забезпечення функціонування агропромислового виробництва.

Література [1; 2; 6; 11–13; 20; 24; 27; 44]

Тема 3. Планування та контроль у менеджменті аграрного підприємства

Функція планування в менеджменті. Сутність планування в менеджменті..
Стратегічне планування в менеджменті. Внутрішнє та зовнішнє середовище менеджменту аграрних підприємств. Внутрішнє середовище менеджменту. Зовнішнє середовище менеджменту. Контроль у менеджменті. Сутність контролю в менеджменті. Форми контролю. Внутрігосподарський контроль. Бюджетне планування в менеджменті. Використання виробничої функції при плануванні. Використання класифікації виробничих витрат у менеджменті. Використання правил максимізації прибутку та мінімізації збитку при плануванні.

Література [6; 8; 10; 16; 19–22; 24; 34]

Тема 4. Функції організації та мотивації у менеджменті аграрних підприємств

Сутність та зміст функції організації. Види організаційних структур та їх характеристика. Функціональна організаційна структура. Регіональна організаційна структура. Поняття мотивації. Зміст функції мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Використання теорій мотивації у практиці управління. Особливості перебудови організаційних структур аграрних підприємств. Організаційна структура за продуктом. Змістові теорії мотивації. Види прийомів у практиці управління.

Література [3; 10; 16; 19; 20–22; 24; 37]

Тема 5. Внутрігосподарський механізм підприємства

Внутрішня структуризація підприємства. Виробнича структуризація. Організаційна структуризація. Структуризація управління підприємством. Структура внутрігосподарського економічного механізму та принципи його побудови. Економічні та соціальні засади формування внутрігосподарських економічних відносин. Принципи та форми функціонування внутрігосподарського економічного механізму. Складові внутрігосподарських економічних відносин.

Література [9; 10; 14; 16; 18; 20; 24; 30; 38; 43]

Тема 6. Внутрігосподарські підрозділи та управління ними

Внутрігосподарські підрозділи та їх відносини з органом управління підприємством. Регламентування відносин внутрігосподарських підрозділів і органу управління підприємством. Організаційні основи внутрігосподарських підрозділів. Організація стимулювання у внутрігосподарських підрозділах. Засади організації стимулювання центрів відповідальності. Зміст внутрігосподарського договору. Стимулювання за розрахунковими цінами та розцінками від валового доходу.

Література [8–10; 16; 18; 20; 24; 32; 39; 45]

Тема 7. Види бюджетів в аграрному підприємстві

Виробничі бюджети в рослинництві. Поняття бюджету та загальні підходи до його складання. Застосування виробничих бюджетів. Виробничі бюджети у тваринництві. Мета та процедура складання бюджетів. Застосування виробничих бюджетів. Загальний бюджет. Мета складання загального бюджету. Частковий бюджет. Мета складання часткових бюджетів. Види витрат та їх розподіл. Загальні підходи до складання бюджету руху готівки.

Література [10; 16; 18–20; 23; 24; 29]

Тема 8. Система управління витратами на підприємстві

Сутність і завдання системи управління витратами. Роль системи управління витратами в забезпеченні ефективності діяльності підприємства. Принципи системи управління витратами. Особливості впровадження системи управління витратами в центрах витрат. Особливості впровадження системи управління витратами в центрах прибутку. Упровадження системи управління витратами в центрах витрат рослинництва. Упровадження системи управління витратами у скотарстві.

Література [10; 16; 18–20; 24; 32; 41]

Тема 9. Управління земельними ресурсами аграрного підприємства

Використання сільськогосподарської землі. Використання земельної ділянки за цільовим призначенням. Передача земельних ділянок в оренду. Визначення розміру орендної плати. Форми орендної плати. Переваги та недоліки володіння землею та її оренди. Продаж земельних ділянок. Оцінка вартості землі. Методологічні підходи до визначення вартості землі. Методики розрахунку вартості землі.

Література [10; 16; 18–20; 24; 32; 41]

Тема 10. Організація управління капіталом аграрного підприємства

Проблеми матеріально-технічного забезпечення підприємств АПК. Використання власного і позичкового капіталу. Співвідношення між власним і позичковим капіталом. Інвестиційний та операційний капітал. Організація використання капіталу. Організація використання техніки. Організація використання орендованого майна. Придбання (викуп) майна. Укладання договору міни. Його особливості. Договір позики. Передача майна у безоплатне користування.

Література [3; 10; 16; 19–22; 24; 35]

Тема 11. Фінансовий менеджмент в аграрних підприємствах

Загальні проблеми фінансування аграрних підприємств. Роль і функції фінансового менеджменту на аграрному підприємстві. Інвестиційна діяльність на підприємстві. Інвестиційне планування. Види кредитів та джерела кредитування. Основні податки і збори, які сплачуються сільськогосподарськими товаровиробниками. Заходи органів державного управління та місцевого самоврядування щодо покращення фінансово-економічного стану агропромислових підприємств. Специфіка управління грошовими потоками. Шляхи реформування управління фінансами аграрних підприємств України. Вимоги до позичальника та кредитної заяви.

Література [10; 16; 19–22; 24]

Тема 12. Управління трудовими ресурсами в аграрному підприємстві

Організація використання трудових ресурсів. Планування робочої сили. Основні завдання менеджменту трудових ресурсів. Залучення працівників за трудовими й цивільно-правовими договорами. Оплата праці й матеріальне стимулювання працівників. Поняття та види трудового договору. Колективний договір. Оплата праці як основний чинник матеріального стимулювання працівників. Особливості оплати праці у фермерському господарстві. Зарубіжний досвід формування трудових ресурсів. Аргументи свідчення та заперечення відповідальності в менеджменті. Юридична і соціальна відповідальність в аграрному бізнесі. Принципи соціальної відповідальності та етичної поведінки. Етика і сучасне управління.

Література [6; 10; 16; 18; 20; 21; 24; 26; 33; 40]

Тема 13. Управління маркетингом аграрного підприємства

Маркетингове планування в аграрному підприємстві. Основні складові процесу ціноутворення. Ціноутворення на основі виробничих витрат. Розробка

маркетингової стратегії підприємства. Проведення маркетингових досліджень.
Розробка маркетингового плану аграрного підприємства.

Література [6–8; 10; 15; 19; 20; 22; 24; 34]

Тема 14. Управління інноваційною діяльністю аграрного підприємства

Зміст, завдання та передумови інноваційної діяльності аграрного підприємства. Форми та напрями інноваційних процесів в АПК Особливості здійснення інноваційної діяльності в аграрних підприємствах. Перспективи розвитку інноваційно-інвестиційних процесів в аграрних підприємствах.

Література [4; 5; 7; 10; 15; 20; 24; 25]

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ)

1. Теоретико-методологічні засади менеджменту аграрних підприємств.
2. Предмет та сфера компетенції менеджменту аграрних підприємств.
3. Особливості функціонування аграрного менеджменту аграрних підприємств .
. Внутрішнє середовище організацій в агропромисловому виробництві.
5. Форми власності та організації бізнесу в агропромисловому виробництві.
6. Акціонерна (корпоративна) форма власності в АПК.
7. Роль малих підприємств в розвитку агропромислового комплексу України.
8. Загальні принципи управління в АПК України.
9. Комунікаційне забезпечення менеджменту аграрних підприємств .
10. Технологія інформаційної діяльності в АПК України.
11. Інформаційне забезпечення в менеджменті аграрних підприємств.
12. Роль геоінформаційних технологій в агропромисловому виробництві.
13. Процес прийняття та реалізації управлінських рішень в АПК України.
14. Моделі і методи прийняття управлінських рішень в агропромисловому комплексі.
15. Функції управління в АПК України.

16. Вироблення і рангування мети та стратегій розвитку підприємств АПК України.
17. Функції планування та організації в аграрному менеджменті.
18. Функції контролю та координації в АПК України.
19. Система внутрішньоорганізаційного обліку і аналізу підприємств АПК.
20. Аналіз господарської діяльності підприємств агропромислового виробництва.
21. Соціально-психологічні аспекти управління в менеджменті підприємств АПК.
22. Роль лідерства в організації управління агропромислових підприємств.
23. Управління конфліктами та стресами в агропромисловому комплексі України.
24. Управління трудовими ресурсами в аграрному менеджменті.
25. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі.
26. Забезпечення ефективності виробництва в аграрному менеджменті.
27. Створення та функціонування операційної системи в агропромисловому виробництві.
28. Управління якістю продукції в АПК України.
29. Особливості управління фінансами та господарською діяльністю в АПК України.
30. Управління кризовими ситуаціями в аграрному менеджменті.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність поняття “ менеджмент підприємств АПК”.
2. Предмет та об’єкт дисципліни.
3. Мета та завдання менеджменту аграрних підприємств.
4. Основні концепції науки менеджмент.
5. Виникнення науки менеджмент.
6. Причини необхідності впровадження менеджменту у розвиток агропромислового виробництва.

7. Форми власності в агропромисловому виробництві.
8. Характерні риси розвитку підприємницької діяльності в АПК України.
9. Сучасний стан розвитку фермерства в АПК України.
10. Роль менеджменту підприємств АПК у вирішенні проблем збалансованості розвитку АПК України.
11. Основні форми організації бізнесу в агропромисловому комплексі України.
12. Сутність акціонерної форми власності.
13. Характерні риси розвитку акціонерної форми власності в АПК України.
14. Загальні принципи управління в агропромисловому комплексі України?
15. Сутність демократизації управління в АПК України.
16. Сутність поняття “комунікація”.
17. Основні етапи передачі інформації.
18. Роль геоінформаційних систем в аграрному менеджменті.
19. Способи встановлення зворотного зв'язку в забезпеченні ефективного функціонування комунікацій в менеджменті підприємств АПК
20. Головні недоліки в роботі інформаційних систем підприємств АПК України
21. Основні стадії прийняття управлінських рішень.
22. Фактори впливу на прийняття управлінських рішень в АПК України.
23. Основні методи прийняття управлінських рішень в аграрному менеджменті підприємств АПК.
24. Сутність імітаційного моделювання.
25. Сутність поняття “економічний аналіз”.
26. Основні функції управління в менеджменті підприємств АПК.
27. Механізми вироблення стратегій в управлінні АПК України.
28. Функція планування в агропромисловому комплексі України?
29. Перспективи розвитку стратегічного планування підприємств АПК України.
30. Розкрийте сутність перспективного планування в аграрному менеджменті.
31. Головні механізми управління трудовими ресурсами в АПК України.
32. Теорії мотивації у практиці управління підприємствами АПК України

33. Основні види організаційних структур в аграрному менеджменті.
34. Регіональна організаційна структура.
35. Сутність поняття мотивації та її види у менеджменті підприємств АПК.
36. Види прийомів у практиці управління
37. Види контролю в менеджмент підприємств АПК.
38. Роль функції контролю в аграрному менеджменті.
39. Позитивні та негативні риси господарської діяльності підприємств АПК України.
40. Використання різних методів обліку підприємств АПК України.
41. Основні передумови за відхиленнями в менеджменті підприємств АПК..
42. Сутність поняття “неформальна організація”
43. Характерні особливості управління неформальними організаціями в АПК України.
44. Характеристика сутності конфлікту.
45. Роль керівника в управлінні конфліктами.
46. Способи управління конфліктами в АПК України.
47. Природа та сутність стресів.
48. Формування трудових ресурсів в агропромисловому виробництві України.
49. Юридична відповідальність в аграрному бізнесі.
50. Співвідношення етики і сучасного управління в агропромисловому виробництві.
51. Основні види операційних систем.
52. Здійснення управління матеріальними запасами в АПК України.
53. Основні шляхи вдосконалення управління якістю продукції в АПК України.
54. Структура фінансового менеджменту агропромислових підприємств.
55. Формування фінансових ресурсів в АПК України.
56. Основні механізми функціонування фінансового менеджменту на підприємствах АПК України.

57. Назвіть основні шляхи реформування управління фінансами підприємств агропромислового виробництва.
58. Сутність кризової ситуації.
59. Головні причини виникнення кризової ситуації в агропромисловому виробництві.
60. Здійснення реструктуризації підприємств АПК.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Аграрне право України: Підручник / За ред. В. З. Ярчук. — К.: Юрінком інтер, 2000. — 719 с.
2. Аграрне право України: Практикум / За ред. В. З. Ярчук. — К.: Юрінком інтер, 2001. — 256 с.
3. Аникин Б. Высший менеджмент для руководителя: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 136 с.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент. — К.: Ника-Центр, 2001. — 528 с.
5. Бланк І. О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємств. — К., 2006. — 780 с.
6. Бесєдін М. О. Аграрний менеджмент: оціночно-ситуаційний підхід: Практикум. — Х.: Вид-во ХНАУ, 2002. — 159 с.
7. Бюджетний менеджмент: Підручник / За ред. Ф. Федосова. — К.: КНЕУ, 2001. — 732 с.
8. Дем'яненко С. Менеджмент виробничих витрат у сільському господарстві. — К.: КНЕУ, 2008. — 264 с.
9. Дмитрук Б. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі. — К.: Либідь, 2001. — 344 с.
10. Завадський Й. Управління сільськогосподарським виробництвом в АПК: Підручник. — К.: Вища шк., 1992. — 367 с.
11. Закон України “Про власність” від 7 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 20. — С. 249.

12. Закон України “Про підприємства в Україні” від 27 березня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 24. — С. 272.
13. Закон України “Про селянське (фермерське) господарство” // Голос України. — 1992. — 14 січня.
14. Інформаційні системи в аграрному менеджменті: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2009. — 232 с.
15. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент. — К.: ЦУЛ, 2002. — 496 с.
16. Королёв Ю. Менеджмент в АПК. — М.: Колос, 2000. — 304 с.
17. Нагаєв В. М. Аграрний менеджмент: Практикум (модульний варіант): Навч. посіб. — Х., 2004. — 305 с.
18. Немцов В. Менеджмент організацій. — К.: ЕКС Об, 2000. — 560 с.
19. Основи аграрного підприємництва / За ред. М. Маліка. — К.: ІАЕ УААН, 2000. — 624 с.
20. Основи менеджменту в АПК / За ред. Й. С. Завадського. — К.: Вища шк., 1995. — 246 с.
21. Плоткін Я. Виробничий менеджмент. Навч. посіб. — Л.: Інте -лект +, 1999. — 295 с.
- 22.8Производственный менеджмент / Под ред. Г. Ильенковой. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. — 583 с.
23. Посібник по реформуванню с.-г. та переробних підприємств / За ред. П. Саблука, В. Мессель-Веселяка. - К.: ІАЕ УААН, 2000. - 634 с.
24. Шевельова С. О. Аграрний менеджмент. — Т., 1999. — 212 с.
25. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: Підручник. — К.: Знання, 2006. — 439 с.

Додаткова

26. Балановська Т. І. Менеджмент персоналу в АПК України: Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 2009. — 19 с.
27. Галаєва Л. В. Менеджмент комбікормового виробництва України: Автореф. дис. канд. екон. наук. — К., 2012. — 18 с.

28. Головка С. І. Фінансовий менеджмент в корпораціях: Автореф. дис... канд. екон. наук. — Д., 2006. — 20 с.
29. Давиденко Н. М. Фінансовий менеджмент в бурякоцукровому підкомплексі України: Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 2008. — 17 с.
30. Довідник з управління сільськогосподарським виробництвом в умовах АПК. — К.: Урожай, 1987. — 240 с.
31. Завадський Й. С. Менеджмент. — К.: УФІМБ, 1998. — 542 с.
32. Зиновьев В. Ф. Формирование эффективных форм хозяйствования в агропромышленном комплексе Крыма. — Симферополь: Таврия, 2001. — 360 с.
33. Іванюта С. М. Управління трудовими ресурсами за багатокладної економіки в АПК (на матеріалах Полтавської області): Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 2011. — 21 с.
34. Казарцев В. Виробничий менеджмент. — К.: УФІМБ, 2001. — 136 с.
35. Клименко Н. А. Менеджмент експортного потенціалу галузей агропромислового комплексу України: Автореф. дис... канд. екон. наук. — К., 2001. — 19 с.
36. Кузьмін О. Є. Сучасний менеджмент: Навч.-прикл. посіб. — Л.: Центр Європи, 1995. — 176 с.
37. Методичні рекомендації з експертної оцінки майна в підприємствах АПК. — К.: ІАЕ, 2010. — 98 с.
38. Нагасв В. М., Шиян Н. І., Никоненко С. В. Аграрний менеджмент. Модульний підхід. — Х., 2003. — 60 с.
39. Пилипенко Н. М. Податково-дотаційний менеджмент у сільському господарстві: Автореф. дис... канд. екон. наук. — Суми, 1998. — 17 с.
40. Реформування соціальної сфери села: організаційно-методичні засади / За ред. П. Т. Саблука. — К.: ІАЕ УААН, 2000. — 475 с.
41. Салига С. Я. Основи менеджменту. — К., 1994. — 234 с.
42. Сафонова В. І. Фінансовий менеджмент на основі оцінки капіталу сільськогосподарських підприємств: Автореф. дис... канд. екон. наук. — Симферополь, 2009. — 17 с.

43. Турченко М. М., Красноручька Т. М. Проектування раціональної організації структури управління структурних підрозділів аграрного сектора АПК: Навч. посіб. — Х.: ТОВ “СТАС”, 2002. — 42 с.
44. Управление организацией: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 669 с.45.
- Шегда А. В. Основы менеджмента: Учеб. пособие. — К.: Знання, 1998. — 512 с.